

ВІДГУК

опонента – доктора юридичних наук, професора Джафарової Олени В'ячеславівни на дисертаційну роботу Хозлу Івана Костянтиновича на тему «Адміністративно-правове забезпечення діяльності підрозділів поліції на воді» на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертації. Статтею 1 Конституції України визначено, що України є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною правовою державою. Реалізація цієї норми передбачає цілеспрямовану, ефективну правозастосовну діяльність усіх державних органів у межах повноважень, наданих чинним законодавством. На відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом частиною третьою статті 17 Основного Закону покладається обов'язок забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України.

У напрямку виконання зазначених конституційних приписів, особливо під час воєнного стану, виділяється проблема пошуку шляхів вдосконалення та забезпечення ефективності охорони публічного порядку та безпеки, яка набуває особливого значення, враховуючи її вплив на національну безпеку, права і свободи громадян. У такому контексті визначені законодавством функції підрозділів поліції на воді Національної поліції України, є невід'ємною складовою системи функцій Національної поліції України, предметна спрямованість реалізації яких формує підґрунтя комплексності поліцейської діяльності.

Доктринальне значення мають наукові роботи, присвячені розкриттю сутності і змісту поліцейської діяльності. Цій проблемі приділяли увагу Й.І. Горінецький, К.Л. Бугайчук, Я.М. Когут, О.О. Косиця, М.В. Лошицький, О.С. Проневич, С.І. Шевченко ті ніші. Роботи вказаних та інших дослідників були ретельно проаналізовані І. К. Хозлу на предмет визначення відповідності сутності і змісту діяльності підрозділів поліції на воді ознакам поліцейської діяльності. Проведений порівняльно-правовий аналіз дозволив зробити висновок про їх

взаємозв'язок як загального і частки, сформулювати та систематизувати завдання поліцейської діяльності підрозділів поліції на воді, визначити відповідні функції та їх ознаки (с. 194-195 дисертації).

Забезпечення системності наукового пошуку у досліджуваній темі визначило звернення автора до базових робіт з теорії адміністративного права, у зв'язку з чим опрацьовано роботи таких вчених як: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, О.І. Безпалова, Ю.П. Битяк, В.В. Галуцько, О.В. Джафарова, С.В. Ківалов, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Т.О. Коломоєць, Р.С. Мельник, С.В. Петков, К.М. Рудой, О.П. Рябченко, С.Г. Стеценко, С.О. Шатрава та ін.

Проведений автором науковий аналіз довів, що проблема розкриття сутності та з'ясування змісту адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів поліції на воді залишається остаточно не вирішеною у науці адміністративного права, а її розв'язання має важливе теоретичне і практичне значення для розвитку науки адміністративного права і процесу, удосконалення правового регулювання відносин у сфері охорони земель водного фонду та інших об'єктів водного фонду України органами та підрозділами Національної поліції України.

Обраний автором підхід до дослідження обумовив наступні напрямки наукового аналізу: розкриття сутності та особливостей діяльності підрозділів поліції на воді та її правового регулювання нормами адміністративного права; вивчення стану наукової розробленості даної тематики, що дозволило вказати про, по-перше, фрагментарність та вибірковість наукових досліджень, по-друге – відсутність наукового опрацювання окремих аспектів виділеної проблеми (с.18); визначення поняття, структури та особливостей адміністративно-правового статусу підрозділів поліції на воді; систематизація завдань їх діяльності та виокремлення характерних функцій як центральних елементів цільового компоненту адміністративно-правового статусу підрозділів поліції на воді; з'ясування особливостей організаційно-структурної побудови підрозділів поліції на воді на регіональному рівні; здійснення аналізу закордонного досвіду

адміністративно-правового забезпечення діяльності зазначених підрозділів поліції та окреслення напрямів його можливого використання в національному законодавстві та правозастосовній практиці; обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення адміністративного законодавства у сфері поліцейської діяльності підрозділів поліції на воді Національної поліції України.

Вказане переконує в актуальності теми дисертаційного дослідження І.К. Хозлу, особливо у контексті реалізації норми частини 2 статті 3 Конституції України, якою закріплено конституційну формулу відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, а головним її обов'язком є утвердження і забезпечення прав і свобод людини, яке безпосередньо залежить від діяльності усіх інститутів держави.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення зі змістом дослідження дозволяють констатувати належну ступінь обґрунтованості наукових положень і рекомендацій, які містить дисертація, їх обґрунтованість, достовірність, оригінальність, відповідність встановленим вимогам. Такий висновок сформований на основі проведеного дисертантом наукового узагальнення та критичного аналізу широкого масиву нормативних актів, різної юридичної сили, положень правової доктрини щодо осмислення ключових категорій адміністративного права, використання статистичних матеріалів, довідкової інформації. Наукова основа дисертації зачіпає розробки вітчизняних учених – представників теорії права, філософії права, науки адміністративного права і процесу, поліцейстики. Невипадково в своїй роботі І.К. Хозлу звертається до надбань філософії права при розкритті методологічної цінності системного підходу (с. 42-43), що дозволяє побудувати логіко-смысловий ряд наукового аналізу проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів поліції на воді.

Грамотно обрана методологія наукового аналізу дозволила автору дисертації сформулювати структуру роботи, ретельно опрацювати доктринальні та нормативні джерела, сформулювати логічні і перспективні для науковців і

практиків висновки і рекомендації. Достовірність отриманих положень і висновків та обґрунтованість запропонованих пропозицій досягнута завдяки застосуванню системного підходу, що дозволило сформувати діалектику наукового пошуку, його структуру, обсяг і межі аналітико-юридичних напрацювань. Методологію дослідження також забезпечують і конкретно-наукові методи, характерні для робіт юридичного спрямування. Достовірність і обґрунтованість сформульованих висновків і пропозицій щодо змін до законодавства забезпечуються результатами критичного аналізу чинного законодавства, практики діяльності Національної поліції України за 2014-2024 рр., аналітичних довідок, звітів та довідково-інформаційних видань судових та правоохоронних органів, інформації з питань діяльності підрозділів поліції на воді, результатів анкетування працівників підрозділів поліції на воді ГУНП в Черкаській, Київській, Запорізькій та Дніпропетровській області.

Схвальної оцінки заслуговує також намагання І. К. Хозлу працювати на різних рівнях дослідження – від фундаментального до науково-прикладного. Кількість та якість використаних матеріалів, ґрунтовність їх аналізу є підставою забезпечення достатнього рівня достовірності та обґрунтованості отриманих результатів дисертаційної праці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Обрана тема дисертаційної роботи безпосередньо пов'язана з виконанням завдань Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023, зокрема в частині змісту і напрямів реформування органів правопорядку. Тема відповідає пріоритетному напрямку «Удосконалення адміністративної діяльності суб'єктів владних повноважень» Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року №12-21, пп. 1, 8, 17 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних)

розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 року № 454.

Наукова новизна отриманих результатів обумовлена методологією наукового аналізу, побудованому на поєднанні системного підходу із діалектикою, що відповідає предмету дослідження, яким охоплено діяльність підрозділів поліції на воді Національної поліції України та її адміністративно-правове забезпечення.

Привертає увагу підхід, за яким діяльність підрозділів поліції на воді розглядається і аналізується як різновид поліцейської діяльності. При цьому наголошено на її адміністративно-правовому характері, що обумовлено регулюючим впливом норм адміністративного права на відносини, пов'язані із реалізацією посадовими особами підрозділів поліції на воді специфічних функцій шляхом здійснення цілеспрямованого організуючого державно-владного впливу на суспільні відносини у сфері охорони водного фонду та водної інфраструктури України, з метою забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод громадян та протидії злочинності (п. 1.1., с.191). Це положення кореспондується із положенням наукової новизни стосовно розуміння завдань та принципів діяльності підрозділів поліції на воді, а також їх систематизації (с. 23). Пропонується поділ завдань на загальні, які закріплені у статті 2 Закону України «Про Національну поліцію», властиві усім органам та підрозділам Національної поліції України та спеціальні, що відображають особливості поліцейської діяльності виділеного підрозділу Національної поліції, а саме: 1) провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони водних об'єктів та інфраструктури водного транспорту, в межах компетенції; 2) контроль за дотриманням громадянами правил користування водними об'єктами та інфраструктурою водного транспорту, шляхом застосування превентивних поліцейських заходів; 3) попередження й припинення загроз публічній безпеці і порядку на водних об'єктах та інфраструктурі водного транспорту, у тому числі під час введення правового режиму надзвичайного та/або воєнного стану; 4) взаємодія з правоохоронними органами, органами публічного адміністрування та

їх посадовими особами, наділеними повноваженнями в галузі охорони, використання і відтворення водних біоресурсів (с.194).

Сформульовано поняття спеціальних правових принципів діяльності підрозділів поліції на воді Національної поліції України, які являють собою засадничі положення правового регулювання діяльності цих підрозділів, закріплені в нормативно-правових актах центральних органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів, які визначають напрями та зміст правового забезпечення функціонування названих підрозділів (с.71). Виокремлено такі спеціальні принципи діяльності підрозділів поліції на воді: а) пріоритетності забезпечення безпеки судноплавства, життя і здоров'я людини, охорони об'єктів інфраструктури внутрішнього водного транспорту; б) пріоритетності запобігання забрудненню навколишнього природного середовища з суден, дотримання вимог щодо використання та охорони водних об'єктів; в) понятійно-категорійної визначеності та одноманітності правового регулювання діяльності підрозділів поліції на воді (с. 75).

Виділяючи положення наукової новизни, сформульовані уперше, слід вказати про обґрунтовану теоретико-правову модель організаційно-структурної побудови територіальних підрозділів поліції на воді у складі Управління авіації та поліції на воді (с.22). Це положення наукової новизни розкрито у висновках до роботи, де зазначено про особливості організаційно-структурної побудови підрозділів поліції на воді на регіональному рівні та обґрунтування необхідності організаційно-штатного упорядкування зазначених підрозділів шляхом утворення територіальних підрозділів Управління авіації та поліції на воді та нормативного закріплення їх правового статусу (с. 195).

Викликають неабияку зацікавленість такі положення наукової новизни, що стосуються визначення об'єктів охорони публічного порядку підрозділами поліції на воді, які відносяться до категорії громадських місць, залежно від їх цільового призначення; авторські пропозиції щодо внесення змін та доповнень до нормативно-правових актів України, зокрема до Закону України «Про Національну поліцію», Кодексу України про адміністративні правопорушення,

низки підзаконних нормативно-правових актів, а також розроблений проєкт Типового положення про підрозділи поліції на воді Управління авіації та поліції на воді Національної поліції України, в якому визначено адміністративно-правовий статус підрозділів поліції на воді, як суб'єктів поліцейської діяльності у сфері забезпечення безпеки водних об'єктів та інфраструктури водного транспорту (с. 22-23).

Ці та інші положення наукової новизни, які удосконалені або дістали подальшого розвитку, формують теоретико-правову основу проведеної теоретичної аналітичної роботи.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження І.К. Хозлу можуть бути використані у науково-дослідній роботі – як теоретична основа для подальших досліджень за напрямом підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів поліції на воді Національної поліції України; правотворчій діяльності – отримані результати можуть бути використані для вдосконалення чинного законодавства, зокрема положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України «Про Національну поліцію» та підзаконних нормативно-правових актів, що регламентують адміністративно-правове забезпечення діяльності підрозділів поліції на воді Національної поліції України; у сфері правозастосування – запропоновані зміни до чинного законодавства та обґрунтовані пропозиції теоретико-правового характеру у разі їх врахування у законотворчому процесі та при вдосконаленні організації діяльності підрозділів поліції на воді дозволять підвищити ефективність поліцейської діяльності; у сфері освітнього процесу – обґрунтований науковий підхід в цілому та запропоновані наукові положення можуть бути враховані при підготовці до викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми поліцейської діяльності» освітньо-професійної програми Правоохоронна діяльність другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність».

Наведені положення щодо практичного значення отриманих результатів підтверджені актами впровадження.

Наукові публікації Хозлу Івана Костянтиновича. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 3 наукових статтях, опублікованих у виданнях, що визнані фаховими з юридичних дисциплін, а також у 10 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові положення, висновки дисертації, пропозиції та результати належним чином апробовані і доступні широкому загалу, будучи опублікованими у статтях, тезах виступів на конференціях. У своїх публікаціях дисертанту вдалося на високому рівні виконати поставлені наукові завдання та оволодіти методологією наукової діяльності. До того ж представлені наукові публікації містять елементи новизни.

В ході вивчення матеріалів дисертаційного дослідження І.К. Хозлу не виявлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертант коректний у здійсненні наукової полеміки, у рецензованій роботі наведені посилання на джерела інформації – ідеї, твердження, відомості, розробки, які згадані у тексті дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи дослідження Хозлу Івана Костянтиновича, відзначаючи його теоретичне та практичне значення, водночас слід констатувати, що окремі наукові положення мають дискусійний характер, а окремі потребують додаткових пояснень.

1. Серед завдань дослідження вказано про визначення сутності та розкриття особливостей діяльності підрозділів поліції на воді (с.19). Разом з тим, п. 1.1. присвячений розкриттю сутності та особливостей діяльності підрозділів поліції на воді як суб'єкта адміністративно-правових відносин. Тож потребує уточнення відповідне завдання дослідження.

2. Потребує додаткових пояснень теза автора про те, що «правове регулювання режиму охорони водних об'єктів, виступає тим інструментом, який забезпечує підзаконний характер діяльності підрозділів поліції на воді у вказаній сфері суспільних відносин» (с.30), враховуючи, що норми, якими урегульовано режим охорони водних об'єктів та діяльність зазначених підрозділів, містяться не лише у підзаконних актах.

3. Серед положень наукової новизни запропоновано систематизацію повноважень підрозділів поліції на воді, за критерієм «предмету відання» та виділено такі їх групи: 1) превентивні; 2) контрольні; 3) безпекові; 4) юрисдикційні; 5) організаційно-розпорядчі (управлінські); 6) інформаційно-технічні. Не заперечуючи, принципово, проти виділення вищезазначених груп повноважень, тим не менше, критерієм виділення вбачається спрямованість та сутність відповідної діяльності поліції на воді щодо реалізації повноважень.

4. Додаткового обґрунтування потребує підхід щодо розкриття проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів поліції на воді. Так, автор приділяє увагу суміжним проблемам сутності і змісту діяльності поліції на воді, публічній безпеці, морській безпеці тощо, а також аналізує проблему адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів поліції на воді.

5. На с.74 автором надано визначення поняття адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів поліції на воді як сукупності норм адміністративного права, реалізуючи положення яких, підрозділами поліції на воді здійснюється цілеспрямований, державно-владний, організуючий вплив на поведінку учасників суспільних відносин у сфері нормального функціонування об'єктів водного фонду України та інфраструктури водного транспорту з метою охорони прав і свобод громадян, забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинності та надання поліцейських послуг в межах компетенції. Разом з тим, сутність категорії «адміністративно-правове регулювання» не обмежується тільки нормами відповідної галузевої належності, але й інших юридичних засобів.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження, але спонукають до наукової дискусії

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Загалом є достатні підстави для висновку про те, що представлена на рецензування дисертація Хозлу Івана Костянтиновича на тему «Адміністративно-правове забезпечення діяльності підрозділів поліції на воді» є самостійним комплексним дослідженням високо науково-теоретичного та практичного рівня,

має аргументовані положення наукової новизни, відповідає вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), має теоретичне та практичне значення

Представлена дисертаційна робота Хозлу Івана Костянтиновича на тему «Адміністративно-правове забезпечення діяльності підрозділів поліції на воді» є завершеною, сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для науки адміністративного права і процесу.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44). Автор дисертації – Хозлу Іван Костянтинович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

**Опонент: завідувач кафедри
адміністративної діяльності
навчально-наукового інституту № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Олена ДЖАФАРОВА